

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

GUR ./. Allmän åklagare m.fl. angående grovt olaga hot m.m.

Göta hovrätts dom den 26 mars 2024 i mål B 467-24

Högsta domstolen har förelagt riksåklagaren att skyndsamt svara skriftligen på överklagandet, särskilt i fråga om hur utvisningsbeslutet förhåller sig till Europakonventionens krav. Svaret koncentreras till den frågan och följande anføres.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag tillstyrker prövningstillstånd i utvisningsfrågan. I övrigt avstyrker jag prövningstillstånd med anledning av överklagandet.

Bakgrund

GUR, som kom till Sverige med sina föräldrar som ettåring, har dömts för grovt olaga hot, grovt vapenbrott, misshandel, olaga hot och narkotikabrott, ringa brott, till fängelse i fyra år. Han har utvisats ur Sverige med förbud att återvända hit under tio år.

I frågan om utvisning konstaterade hovrätten, som ändrade tingsrättens tidigare beslut att ogilla utvisningsyrkandet, att GUR:s långa vistelsetid i Sverige inte ensamt med tillräcklig styrka talar emot utvisning. Med hänsyn bl.a. till att GUR under senare år levt utanför det reguljära samhället bedömdes han numera ha en försvagad faktisk etablering i samhället. Hovrätten fann att det var proportionerligt att utvisa honom. Utvisningen har ansetts medföra ett så beaktansvärt men för GUR att en tidsbegränsning av återreseförbudet är påkallad.

Överklagande

GUR har yrkat att Högsta domstolen ska frikänna honom från ansvar för grovt olaga hot i två fall (åtalpunkt 1), grovt olaga hot och övergrepp i rättssak (åtalpunkt 2.1 och 2.2) och misshandel (åtalpunkt 4) samt bedöma det vapenbrott han dömts för som brott av normalgraden (åtalpunkt 5). Han har yrkat att Högsta domstolen i vart fall ska lindra påföljden. Vidare har han yrkat att målsägandens skadeståndsyrkanden ska ogillas eller, i annat fall, sättas ned. Han har slutligen yrkat att talan om utvisning under alla förhållanden ska ogillas.

I utvisningsfrågan har GUR gjort gällande att ett beslut om utvisning som avser en varaktigt bosatt person inte får fattas enbart på grundval av tidigare fällande domar i brottmål. Det ska istället fastställas huruvida personen utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot den allmänna ordningen och säkerheten framgent. Han har gjort gällande att de omständigheter som anges i 8 a kap. 7 § andra stycket utlänningslagen ska beaktas enligt Europadomstolens praxis. Hans uppfattning är att det vore oproportionerligt att utvisa honom och dessutom skulle ett sådant beslut i utvisningsfrågan vara svårt att förena med andra domar.

GUR har vidare gjort gällande att det finns skäl för prövningstillstånd i frågan om utvisning av personer som har ställning som varaktigt bosatta i Sverige och som kom till landet som spädbarn.

Grunderna för min bedömning

Utvisning på grund av brott efter den 1 augusti 2022

Reglerna om utvisning på grund av brott i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716) ändrades den 1 augusti 2022 (prop. 2021/22:224). Syftet med ändringarna var att det skulle bli möjligt att i fler fall än tidigare utvisa utlänningar som begår brott.

Sänkning av straffvärdegränsen

Ändringarna innebar bl.a. att utvisning oberoende av återfallsrisk numera får ske om brottet har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader eller som annars är av sådan karaktär att utlänningen inte bör få stanna kvar i Sverige (8 a kap. 1 § första stycket 2 utlänningslagen [2005:716]). Tidigare var straffvärdegränsen ett års fängelse.

Kravet på synnerliga skäl vid långvarig vistelse i landet togs bort

Genom lagändringarna togs kravet på att det ska finnas synnerliga skäl för att utvisa en utlänning som har vistats en viss tid i Sverige bort. Som skäl angavs bland annat att lång vistelsetid inte behöver innebära att utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället samt att tryggheten att få stanna i Sverige borde vara villkorad av att utlänningen avhåller sig från allvarlig eller upprepad brottslighet (se a. prop. s. 46 f.).

Utlänningens etablering i det svenska samhället ska särskilt beaktas

Ytterligare en ändring som genomfördes var att domstolen, vid den bedömning av utlänningens anknytning till Sverige som ska göras när en fråga om utvisning prövas, numera särskilt ska beakta i vilken utsträckning utlänningen har etablerat sig i det svenska samhället. Ändringen innebar en åtstramning av den tidigare anknytningsregleringen så att skyddet mot utvisning förbehålls de fall då utlänningen i nämnvärd utsträckning har etablerat sig i det svenska samhället

eller har starka familjeband hit. Tidigare praxis konstaterades förlora sin betydelse med dessa regeländringar.

Bestämmelsen om etablering är avsedd att aktualisera delvis samma förhållanden som tidigare inkluderades i begreppet levnadsomständigheter. Liksom tidigare är utlänningens arbetsförhållanden viktiga. Framför allt förvärvsarbete talar för att utlänningen har etablerat sig i Sverige, men också annan sysselsättning såsom studier eller yrkespraktik kan beaktas vid bedömningen av om utlänningen har etablerat sig här. Att utlänningen har ordnade boendeförhållanden kan också tala för att han eller hon har etablerat sig i samhället, medan det motsatta gäller beträffande den som saknar fast bostad. Ytterligare ett förhållande som kan ha betydelse är på vilken grund utlänningen vistas i landet och om utlänningen befinner sig här lagligt. I vilken mån utlänningen behärskar svenska språket liksom hur utlänningen har inrättat sig i samhället i övrigt är också förhållanden som bör beaktas. Den som ägnar sig åt upprepade kriminalitet eller annars lever utanför det reguljära samhället bör enligt förarbetena betraktas som svagt etablerad. Vissa brottstyper kan också i sig tyda på en bristande anpassning till svenska normer och förhållanden. Inte minst gäller detta hedersrelaterad brottslighet. Vid bedömningen av utlänningens etablering bör dessutom hänsyn tas till utlänningens kvarvarande band till hemlandet. (Se a. prop. s. 41 f. med hänvisning till prop. 1993/94:159 s. 15 f. och NJA 2019 s. 316).

Även utlänningens vistelsetid i Sverige bör beaktas inom ramen för etableringsbedömningen. Vistelsetiden har nämligen ett naturligt samband med utlänningens etablering, eftersom förankringen i samhällslivet i allmänhet blir starkare efter hand. En långvarig vistelse i landet måste emellertid inte innebära att utlänningen har rotat sig här och blivit en del av det svenska samhället. Bedömningen av en utlännings anknytning till det svenska samhället bör i det konkreta fallet inte utgå från ett allmänt antagande om att banden till samhället blir starkare över tid. Större vikt bör i stället läggas vid de faktiska band som uppkommit under utlänningens vistelsetid i landet. Det kan mycket väl vara så att en person som varit bosatt i landet i flera år inte har kommit in på den svenska arbetsmarknaden eller t.ex. lärt sig språket särskilt bra. Det kan ifrågasättas varför en sådan person ska ges ett starkare skydd mot utvisning än den som vistats i Sverige en kortare tid men som har etablerat sig här, genom t.ex. arbete eller studier. Vistelsetiden bör således inte ges samma självständiga betydelse som i dag, utan i stället utgöra ett led i bedömningen av utlänningens etablering här. En person som vistas illegalt i riket bör i huvudsak inte åtnjuta ett skydd mot utvisning på grund av vistelsetiden. En vistelse som skett olovligen ska inte medföra ett skydd mot utvisning (jfr NJA 2007 s. 425).

Bedömningen av utlänningens etablering i Sverige kan inte avgöras genom att titta på enskildheter, utan måste bygga på en sammanvägd bedömning av utlänningens situation.

Familjeförhållanden ska beaktas på samma sätt som tidigare

Några sakliga ändringar av bestämmelserna som rör domstolens beaktande av utlänningens familjeförhållanden har inte skett i samband med övriga ändringar. Med familj avses främst make eller sambo samt egna barn eller, om utlänningen själv är underårig, hans eller hennes föräldrar (se prop. 2021/22:224 s. 126).

Förbudet mot att utvisa den som kom till Sverige som ung togs bort

Tidigare gällde ett förbud mot att utvisa en person som kom till Sverige innan han eller hon hade fyllt 15 år. Efter lagändringarna får en sådan person utvisas, men endast om han eller hon har gjort sig skyldig till brottslighet som har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst två år eller som annars är av sådan karaktär att han eller hon inte bör få stanna kvar i Sverige. Utvisning får även ske om utlänningen har återfallit i brott på ett sådant sätt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

Avvägningen mot skälen för utvisning

När domstolen avgör om en utlänning ska utvisas bör den väga hans eller hennes anknytning till Sverige mot de skäl som talar för utvisning. Ju starkare skälen för utvisning är desto starkare måste utlänningens anknytning vara för att utvisning ska underlåtas. Vid bedömningen av skälen för utvisning och hur dessa ska vägas mot utlänningens anknytning samverkar brottslighetens karaktär med straffvärdet och de omständigheter som utgör risk för fortsatt brottslighet, t.ex. återfall i brott eller flerfaldig brottslighet. Brottslighet som innebär angrepp mot någons liv, hälsa, frihet eller frid eller när annars utgjort en påtaglig integritetskränkning är brottslighet av sådan karaktär som ska beaktas som skäl för utvisning och detta gäller i synnerhet om angreppet har varit oprovoceerat och utövats i en nära relation (se a. prop. s. 124 och 126). Att utvisningen ska vara proportionerlig följer även av bl.a. Europakonventionen (artikel 8).

En följd av den sänkning av straffvärdegränsen som infördes är att brott med höga straffvärden i ännu större utsträckning än hittills bedömdes bli ett tungt vägande skäl för utvisning. När straffvärdet vida överstiger straffvärdegränsen om sex månader – exempelvis vid allvarigare fall av vålds- och sexualbrott, grova narkotika- och vapenbrott eller allvarlig brottslighet inom ramen för kriminella nätverk – är utgångspunkten att utvisning ska ske om inte mycket starka skäl talar i motsatt riktning. (Se a. prop. s. 45.)

Europakonventionen

Att utvisa en person som har sin familj kvar i det utvisande landet utgör ett ingrepp i utlänningens och övriga familjemedlemmars familjeliv, vilket kan stå i strid med artikel 8 i Europakonventionen. Även i fråga om anknytning till landet i övrigt har artikeln betydelse.

Av Europakonventionen följer att ingrepp i den enskildes privat- och familjeliv får göras om det har stöd i lag och är nödvändigt för att tillgodose vissa allmänna

eller enskilda intressen, bl.a. den nationella säkerheten och förebyggande av oordning eller brott (artikel 8.2). När det gäller reglerna om utvisning på grund av brott är det främst statens intresse av att förebygga oordning eller brott som ska vägas mot den enskildes intresse av familje- eller privatliv.

Den skärpning av reglerna i utlänningslagen som genomförts år 2022 har i förarbetena bedömts tillgodose angelägna samhällsintressen, nämligen framför allt statens intresse av att förebygga brottslighet men även intresset av att värna den nationella säkerheten (se a. prop. s. 44 f.).

Vid övervägandena om de nya reglerna för utlänningar som kommit till Sverige innan han eller hon fyllt 15 år uttalade regeringen följande i förarbetena (se a. prop. s. 55).

Varken enligt Europakonventionen eller andra internationella åtaganden, t.ex. barnkonventionen, gäller något förbud mot att utvisa den utlänning som kom till landet som ung. Inte ens om utlänningen fötts i landet finns det något absolut hinder mot utvisning. Utvisningen verkställs normalt till det land som han eller hon är medborgare i. Däremot kan framför allt artikel 8 i Europakonventionen, som skyddar rätten till respekt för privat- och familjelivet, begränsa möjligheterna till utvisning i dessa fall. En liknande bestämmelse finns i artikel 16 i barnkonventionen av vilken framgår att inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripande i sitt privat- och familjeliv. När utlänningen lagligen vistats i mottagarlandet sedan tidig barndom, eller rentav fötts där, måste det enligt Europadomstolen finnas mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning (jfr bl.a. Maslov mot Österrike, dom den 23 juni 2008, nr 1638/03). I vissa av de fall där domstolen tillämpat detta krav har utvisningen ansetts stå i strid med artikel 8, medan den i andra fall bedömts som tillåten. Konventionen medger således utvisning till och med av andra generationens invandrare, förutsatt att skälen för utvisning är tillräckligt starka. Som utredningen påpekar går det svenska förbudet mot utvisning av den som kom till landet som ung alltså mycket längre än det skydd mot utvisning som Europakonventionen tillerkänner denna grupp. Det absoluta förbudet mot att utvisa en utlänning som kom till landet i tidig ålder saknar också motsvarighet i våra grannländers utlänningslagstiftningar. Förhållandet beaktas i stället i varierande grad både i finsk, dansk och norsk rätt vid avvägningen mot utlänningens intresse av att stanna i landet.

Vid grova brott eller upprepad brottslighet av visst allvar har en utvisning ofta ansetts proportionerligt och förenligt med artikel 8 även vid långa vistelsetider i landet och när barn funnits med i bilden. Det har gällt även mindre grova brott än mord, som t.ex. grov misshandel, rån, grova narkotikabrott och våldtäkt. Vid bedömningarna har Europadomstolen även vägt in tidsperioden för utvisningen.

När det gäller personer som inte har bildat en egen familj i det land som utvisningsyrkandet gäller har Europadomstolen angett vissa

bedömningskriterier för proportionalitetsbedömningen, nämligen brottslighetens allvar och karaktär, den tid som brottslingen har varit i landet, den tid som passerat sedan brottet och personens uppförande under den perioden, familjesituationen, nationaliteterna för de berörda samt omfattningen av sociala, kulturella och familjära band till det land personen bor i och det land denne riskerar att utvisas till. (se Europadomstolens avgörande nr 1638/03 den 23 juni 2008 i mål mellan Maslov och Österrike punkten 71 och nr 20277/05 den 22 januari 2007 i mål mellan Hizir Kilic och Danmark).

I mål där den dömde har kommit till det utvisande landet som barn eller fötts där och har spenderat åtminstone större delen av tiden där utan att begå brott har domstolen uttalat att det krävs mycket starka skäl för att rättfärdiga en utvisning, särskilt om brottet begåtts när en person var underårig (se Maslov mot Österrike p. 75). Europadomstolen har även uttalat att utvisningen ska ses som en sista utväg (p. 83). Europadomstolen har dock i ett avgörande från 2018 godtagit att en person som i mycket unga år kom till Danmark och i vuxen ålder hade gjort sig skyldig till rån utvisades (se Lavakovic v. Danmark, no. 7841/14, 23 oktober 2018, §§ 42–45). Domstolen har utgått från att våldsbrott ger starkare anledning till utvisning än andra brott (se t.ex. Maslov mot Österrike p. 81).

De senaste åren har Europadomstolen alltmer kommit att betona de nationella domstolarnas utrymme att skönsmässigt bedöma om en utvisning utgör en proportionerlig inskränkning av privat- och familjelivet när en bosatt migrant har gjort sig skyldig till brott. Domstolen har därvid framhållit att i de fall den nationella domstolen har gjort en noggrann avvägning mellan berörda intressen med tillämpning av de bedömningskriterier som följer av Europadomstolens praxis, måste det krävas starka skäl för att Europadomstolen ska ersätta den nationella domstolens bedömning med sin egen. Sådana skäl bör enligt Europadomstolen inte anses föreligga när den nationella domstolens slutsatser grundar sig på en bedömning av det slag som beskrivits ovan och dessa varken framstår som godtyckliga eller uppenbart orimliga. (Se SOU 2021:61 s. 88 f. med hänvisning till avgörandena Ndidi mot Förenade Kungariket, p. 76, Levakovic mot Danmark, p. 45, och Khan mot Danmark, p. 81 samt jfr Hamesevic mot Danmark, beslut den 16 maj 2017, p. 43 och Alam mot Danmark, beslut den 6 juni 2017, p. 35).

Praxis

Högsta domstolen har inte prövat något mål som avser reglerna om utvisning på grund av brott efter lagändringarna den 1 augusti 2022.

Från hovrätterna kan nämnas följande praxis om utvisning av personer som kommit till Sverige innan de fyllt 15 år och som bott i landet mer än fem år.

Bifall

Svea hovrätts dom den 2 juni 2023 i mål B 4786-23. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Den tilltalade dömdes för grovt vapenbrott i två fall till fängelse i tre år. Han var medborgare i Gambia och hade befunnit sig i Sverige i 14 år sedan han var 12 år gammal. Han hade permanent uppehållstillstånd. I Sverige hade han sin pappa men mamman var kvar i Gambia. Han talade svenska men saknade såväl arbete som bostad. Han umgicks i kriminella kretsar.

Svea hovrätt dom den 7 mars 2023 i mål B 13028-22. Yrkandet om utvisning bifölls med förbud att återvända till Sverige under fem år. Den tilltalade dömdes för grov stöld m.m. till fängelse i ett år och åtta månader. Han var medborgare i Somalia med permanent uppehållstillstånd sedan år 2009. Han hade kommit till Sverige när han var 14 år. I landet hade han sin mamma men inte några barn. Han saknade såväl egen bostad som arbete och hade begått brott för att finansiera sitt missbruk.

Göta hovrätts dom den 4 augusti 2023 i mål B 2470-23. Yrkandet om utvisning bifölls med förbud att återvända hit under 10 år. Den tilltalade, som återfallit i brott, dömdes för rån och olaga hot till fängelse i ett år och åtta månader. Han var medborgare i Afghanistan och hade kommit till Sverige före 15 års ålder, vilket innebar att han hade vistats i landet i mer än fem år.

Göta hovrätts dom den 26 mars 2024 i mål B 467-24. Yrkandet om utvisning bifölls med ett förbud att återvända till Sverige under 10 år. Den tilltalade dömdes för bl.a. grovt olaga hot, grovt vapenbrott och misshandel till fängelse i fyra år. Det var fråga om återfall i allvarlig brottslighet. Han var medborgare i Chile och hade kommit till Sverige som ettåring. Han saknade sedan flera år sysselsättning och inkomst och hade inte barn eller partner i Sverige.

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 3 januari 2023 i mål B 3848-22. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Två tilltalade, som var bröder och medborgare i Palestina, dömdes för grov misshandel till fängelse i tre år. De var bosatta tillsammans i en hyreslägenhet tillsammans med två vänner. En av de tilltalade hade kommit till Sverige år 2017 som 14-åring. Han hade inte etablerat sig på den reguljära svenska arbetsmarknaden och inte heller ägnat sig åt annan verksamhet såsom exempelvis studier. Han hade ett pågående narkotikamissbruk. Han konstaterades sakna egna barn och var inte underårig. Den andre tilltalade kom samtidigt till Sverige då han var 16 år gammal. Han saknade arbete och inkomst. Vidare framgick att han umgicks i kriminella kretsar och dessutom hade ett relativt omfattande narkotikamissbruk. Han saknade egna barn och var inte underårig.

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 21 juni 2023 i mål B 3255-23. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Den tilltalade dömdes för våldtäkt mot barn i två fall till fängelse i fyra år och nio månader. Han var medborgare i Azerbajdzjan och hade kommit till Sverige 15 år tidigare när han var 9 år. Han var ogift utan barn men med pappa och bror i Sverige. Han var arbetslös med ett tidigare cannabissmissbruk.

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 1 september 2023 i mål B 4883-23. Yrkandet om utvisning bifölls med förbud att återvända till Sverige under 10 år. Den tilltalade dömdes för grovt vapenbrott till fängelse i två år. Han hade kommit till Sverige när han

var 13 år och bott i landet i drygt åtta år. Att han lärt sig svenska, påbörjat gymnasiestudier och arbetat extra på ett äldreboende samt hade pappa och syskon i Sverige talade enligt hovrätten för att han skulle beaktas som väl etablerad i Sverige. Hovrätten konstaterade dock att han nu dömdes för att ha innehaft ett vapen i sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning och att han tidigare hade dömts för brott. Vid en samlad bedömning ansåg hovrätten, lika med tingsrätten, att skälen för utvisning vägde tyngre än skälen mot utvisning.

Hovrätten över Skåne och Blekinges dom den 28 februari 2024 i mål B 155-24. Yrkandet om utvisning bifölls. Den tilltalade för grovt olaga hot, grovt vapenbrott och ringa narkotikabrott till fängelse i tre år och sex månader. Han hade kommit till Sverige med sin familj när han var sju år gammal. Han var nu 34 år gammal och har uppgett att han inte kan läsa eller skriva på något annat språk än svenska. Hovrätten konstaterade att han dock under sitt vuxna liv inte haft annat än tillfälliga och förhållandevis kortvariga anställningar och att han vid upprepade tillfällen dömts för brott. Detta ansågs tala mot att den tilltalade trots sin långa vistelsetid i Sverige hade en stark etablering i det svenska samhället. Att den tilltalade hade sin familj bestående av föräldrar och syskon i Sverige stärkte hans anknytning till Sverige. Det var heller inte känt om han var medborgare i något annat land. Vid en sammanvägd bedömning ansåg hovrätten att han hade en stark anknytning till Sverige och att det därför fanns starka skäl mot att utvisa honom, men att anknytningen inte var tillräckligt stark för att väga upp de mycket starka skäl som talade för att han skulle utvisas.

Göta hovrätts dom den 7 maj 2024 i mål B 979-24. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Den tilltalade dömdes för mord, försök till rån och grovt brott mot knivförbudslagen till slutet ungdomsvård 2 år 4 månader. Han var medborgare i Demokratiska Republiken Kongo och hade beviljats permanent uppehållstillstånd med alternativ skyddsstatusförklaring tillsammans med sina föräldrar 2016 efter framställan från UNHCR inom ramen för Sveriges flyktingkvot. Han hade en styvfar i Sverige men ingen övrig släkt. Mamman hade återvänt till Kongo 2019, varefter han hade varit familjehemsplacerad. Han hade inga kontakter i Kongo, inte heller med sin mamma. Han talade svenska. Vid en samlad bedömning bedömdes den tilltalades band till Sverige inte vara så starka att de uppväger det skäl för utvisning som ligger i straffvärdet och återfallsrisken.

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 8 maj 2024 i mål B 2398-24. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Den tilltalade dömdes för bl.a. narkotikabrott till fängelse i 2 år 4 månader. Han hade kommit till Sverige när han var 14 år gammal. Efter att han vistats två år i Sverige beviljades han permanent uppehållstillstånd på grund av anknytning som minderårigt barn till sin far som var bosatt i Sverige. Han hade vistats i Sverige i åtta år och under de senaste åren inte levt under ordnande boendeförhållanden. Hans kunskaper i svenska språket var relativt begränsade. I likhet med tingsrätten ansåg hovrätten att han hade sådan anknytning till Sverige att den med tillräcklig styrka talade mot utvisning.

Svea hovrätts dom den 23 september 2024 i mål B 7253-24. Yrkandet om utvisning bifölls utan tidsbegränsning. Den tilltalade dömdes för mord till fängelse 6 år 10 månader. Hovrätten utvecklade i domskälen särskilt frågan om anknytningen till Sverige och medborgarlandet samt proportionaliteten av utvisningen.

Sammanfattningsvis talade brottsligheten, dess samband med gängkriminalitet och den tilltalades brist på anknytning till det svenska samhället enligt hovrätten för att den tilltalade skulle utvisas medan hans vistelsetid här, familjen, och den ringa anknytningen till Gambia talade emot utvisning. Hovrätten ansåg att brottslighetens karaktär jämte den tilltalades brist på hörsamhet inför myndigheternas agerande i det här fallet medförde att han skulle utvisas. En ledamot var skiljaktig och fann att det fanns tillräckliga skäl för att tidsbegränsa återreseförbudet till tio år.

Ogillande

Svea hovrätts dom den 9 mars 2023 i mål B 1470-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för grovt vapenbrott till fängelse i två år och sex månader. Han var medborgare i Thailand och hade vistats i Sverige i 16 år sedan han var sju år gammal. Han hade sin mamma och bror i landet och saknade anknytning till Thailand.

Svea hovrätts dom den 27 februari 2023 i mål B 470-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för inbrottsstöld och stöld till fängelse i ett år och tre månader. Han hade kommit till Sverige som 11-åring och bott i landet i 30 år med permanent uppehållstillstånd. Han talade svenska och hade familj här. Under 20 års tid hade han dömts för brott som framför allt avsåg tillgrepp. Det fanns ett pågående missbruk och han saknade såväl bostad som arbete.

Göta hovrätts dom den 1 september 2023 i mål B 2485-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för grovt narkotikabrott och grovt vapenbrott till fängelse i tre år och nio månader. Han var medborgare i Libanon och hade kommit till Sverige som 12-åring, vilket innebar att han bott nästan 40 år. Hovrätten bedömde att den tilltalade visserligen gjort sig skyldig till och återfallit i allvarlig brottslighet, men att han bott i Sverige länge och fick anses ha etablerat sig i Sverige, även om han på grund av ett långt missbruk och ett kriminellt liv inte hade arbetat under en stor del av tiden i Sverige. Han hade vidare enligt vad som framkommit ingen anknytning till Libanon och kunde inte heller språket där särskilt bra. Tingsrätten hade beslutat om utvisning.

Göta hovrätts dom den 5 maj 2023 i mål B 1163-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för bl.a. människorov, mindre grovt brott, till fängelse i två år och sex månader. Han var medborgare i Belarus och kom som 12-åring till Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan år 2009. Han hade tidvis arbetat i landet, talade svenska och hade ett barn i landet.

Hovrätten för Övre Norrlands dom den 1 mars 2023 i mål B 56-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för grovt narkotikabrott till fängelse i tre år och nio månader. Han var medborgare i Angola och hade kommit till Sverige under 1980-talet då han var åtta år gammal. Han hade permanent uppehållstillstånd sedan år 1995. I Sverige hade han fyra barn. Två av barnen var underåriga men han hade inte någon kontakt med dessa. Han saknade bostad, arbete och inkomst. Hovrätten bedömde att anknytningen till barn och familj i Sverige var så stark att han inte skulle utvisas. Tingsrätten hade däremot beslutat om utvisning med återreseförbud 10 år med hänvisning till att det i propositionen står att utvisning ska ske vid grova brott om inte mycket starka skäl talar i motsatt riktning.

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 5 maj 2023 i mål B 2379-23. Yrkandet om utvisning ogillades. Den tilltalade dömdes för stöld till fängelse i två månader. Han hade tidigare lagförts vid ett flertal tillfällen. Han hade kommit till Sverige som 14-åring och haft permanent uppehållstillstånd i 15 år. Han hade föräldrar och ett barn i Sverige, men hade inte haft kontakt med barnet på två år. Hovrätten ansåg att brottsligheten var

tillräcklig för att ligga till grund för utvisning, men att den tilltalades anknytning var så stark att utvisning inte var proportionerligt.

Min bedömning

Syftet med de nya reglerna om utvisning på grund av brott är att utvisning av utländska medborgare ska ske i flera fall än tidigare. Vid bedömningen ska dock alltid skälen för utvisning vägas mot utlänningens anknytning till Sverige.

De kriterier för proportionalitetsbedömningen som enligt Europadomstolens praxis är relevanta i det nu överklagande målet är brottets karaktär, GUR:s familjesituation samt förekomsten av sociala, kulturella och familjemässiga band till Sverige respektive Chile.

GUR har dömts för flerfaldig brottslighet där vart och ett av brotten har ett straffvärde som motsvarar fängelse i minst sex månader och med ett sammanlagt straffvärde som tydligt överstiger den relevanta straffvärdegränsen om två år. Han döms för farlig brottslighet, innefattande hantering av vapen som antingen varit laddade eller med ammunition lättillgängligt medan han varit narkotikapåverkad. Dessa omständigheter liksom brottslighetens delvis integritetskränkande karaktär talar för utvisning i det här fallet.

GUR har återfallit i allvarlig brottslighet. Han dömdes år 2019 för grovt olaga hot och grovt vapenbrott till fängelse två år och åtta månader. Att han, på det sätt som framgått i målet, uppvisar attityder och värderingar som stödjer kriminalitet och antisociala attityder mot myndigheter innebär en ytterligare ökad risk för återfall i brott.

Jag delar hovrättens bedömning att brottslighetens karaktär samverkar med straffvärdet och GUR:s återfall i allvarlig brottslighet på sådant sätt att skälen för utvisning är mycket starka.

Skyddet mot utvisning förbehålls de fall då utlänningen i nämnvärd utsträckning har etablerat sig i det svenska samhället eller har starka familjeband hit.

De familjeband som främst ska beaktas när det gäller GUR, som är 37 år gammal, innefattar maka eller sambo och egna barn. Han saknar sådana familjeband.

GUR har vistats i stort sett hela sitt liv i Sverige och talar svenska. Den långa vistelsetiden ska emellertid, enligt förarbetsuttalanden som redovisats, inte avgöra hans etableringsgrad i samhället utan bedömningen av etablering ska göras utifrån de faktiska band som uppkommit under vistelsetiden. Den som ägnar sig åt upprepad kriminalitet eller annars lever utanför det reguljära samhället bör enligt förarbetena betraktas som svagt etablerad. Jag konstaterar i det sammanhanget att GUR sedan flera år saknar arbete eller annan legal sysselsättning samt att han har ett asocialt levnadssätt med kriminella värderingar och ett pågående missbruk. Han har begått flera allvarliga brott. Den bostad som hans släktingar betalar för honom nyttjas inte. GUR har släkt i Chile, talar spanska och har besökt landet ett par gånger. Det förhållandet att han vistats i Sverige under lång tid talar vid en samlad bedömning därför inte med tillräcklig styrka emot utvisning (jfr Levakovic v. Denmark, no. 7841/14, 23 October 2018, §§ 42–45).

Hovrätten har noga redovisat skälen för sin bedömning av utvisningsfrågan. Jag ansluter mig till hovrättens domskäl och till slutsatsen att förutsättningarna för utvisning enligt bestämmelserna i 8 a kap. 1 och 5 §§ utlänningslagen (2005:715) är uppfyllda.

Återreseförbudets längd är en faktor som Europadomstolen har fäst vikt vid när den bedömer om en utvisning är proportionerlig enligt artikel 8 i Europakonventionen och i det här fallet har det betydelse för beslutet att återreseförbudet har begränsats till tio år.

Hovrättens dom bör stå fast.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan inte föranleda prövningstillstånd på denna grund.

Vid ny lagstiftning är det allmänt sett av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar tillämpningsfrågor. I den lista med prioriterade prejudikatfrågor för år 2024 som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten gemensamt har tagit fram till ledning för vilka rättsliga områden som från åklagarsynpunkt bör prioriteras finns lagändringarna den 1 augusti 2022 i 8 a kap. utlänningslagen med.

Det är enligt Åklagarmyndighetens utvecklingscentrum svårt att uttala sig om huruvida hovrättspraxis efter lagändringarna den 1 augusti 2022 är enhetlig eller inte eftersom de samlade omständigheterna i enskilda fall skiljer sig åt och jämförbarheten därför minskar. Uppfattningen är dock den nu överklagade domen ligger i linje med den praxis som finns när det gäller utvisningsfrågan.

Frågor om utvisning aktualiseras ofta i brottmål. Min bedömning är, trots att hovrättspraxis inte spretar på ett sätt som talar för ett behov av vägledning, att det finns ett behov av vägledning från Högsta domstolen i fråga om utvisning av personer som kommit till Sverige före 15 års ålder och som bott i landet i mer än fem år. De nya reglerna om denna personkategori skiljer sig tydligt från tidigare lagstiftning och besluten innefattar svåra proportionalitetsbedömningar enligt anvisningarna i de svenska förarbetena och med beaktande av Europakonventionen. Det är enligt min bedömning av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen uttalar sig om hur utvisningsbeslutet förhåller sig till Europadomstolens krav. Högsta domstolens vägledning för tillämpningen skulle främja en enhetlig framtida praxis.

Målet är enligt min uppfattning lämpligt för att pröva den prejudikatintressanta frågan, eftersom det innehåller sådana sakförhållanden som typiskt sett förekommer då frågor om utvisning avseende den aktuella personkategorin ska avgöras.

Jag tillstyrker därför att prövningstillstånd meddelas i frågan om utvisning.

Bevisuppgift och handläggning

Ingen bevisning åberopas i frågan om utvisning. Målet kan i den delen avgöras utan förhandling.

Lennart Guné

Eva Bloch

Kopia till
Kammaråklagare Emma Berge
Åklagarkammaren i Växjö (AM-96958-23)
Utvecklingscentrum

Datum
2024-10-17

Sida 13 (13)
Dnr
AMR-7756-24
